

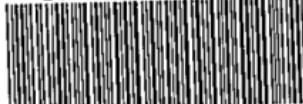
Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Abecednik za slovenske šole

Na Dunaju, 1862

[urn:nbn:at:at-ubi:2-13200](#)

UB INNSBRUCK

+C94249203

Abecednik

za

slovenske šole.

Zvezan v usnjatem herbtu 16 novih krajcarjev.

Na Dunaju.

V zalogi c. k. bukvarnice za šole.

1862.

V očitnih šolah se smejo, ako cesarsko-kraljevo ministarstvo posebej ne dovoli, samo predpisane, s štempeljnom šolsko-knjižnega prodaja zaznamovane bukve rabiti. Tudi ne smejo dražje biti, kot je na prvem listu postavljeno.

1.

i u e

uei eui iue uie

2.

o a

e i o u a e o i u a

o e u a i o a u i e u

i o u a e o i u a e o i

3.

j

je, ja, ji, jo, ju;
ej, aj, ij, oj, uj;
ji, ij, ja, aj, je, ej, jo,
oj, ju, uj, ja, ji, aj, ji, je,
oj, uj, ja.

4.

r

er, ir, ar, or, ur;
re, ri, ra, ro, ru;
ju-ra, re-ja, ja-ra, ri-ja, ro-ji,
ra-ja, or-je, ri-je-jo, ro-ji-jo,
or-je-jo, ra-ja-jo.

5.

n

en, an, on, in, un;
ne, na, no, ni, nu;
e-na, o-na, nu-na, ro-na, u-ra,
uj-na, nu-ja, ra-na, ur-no, ri-ni,
na-ji, re-na, ni-na, ra-ni-jo, re-
je-ni, no-ri-jo, na-ri-je-jo.

6.

m

em, am, om, im, um;
 me, ma, mo, mi, mu;
 ma-ma, na-ma, ja-ma, mo-ra, ra-
 ma, me-ja, ni-ma, mo-ja, ma-ri-
 na, ra-ni-mo, mo-ri-jo; u-mi-
 ra-jo, ma-mi-jo.

7.

l

el, al, il, ol, ul;
 le, la, li, lo, lu;
 a-li, lu-na, ri-lo, li-ja, ma-lo, li-
 na, mi-lo, mi-lo, mo-li, me-le-jo,
 ma-la-jo re-ji-lo, mu-li-jo, le-ni-jo.

8.

s

es, as, is, os, us;
 se, sa, si, so, su;
 ro-sa, si-la li-sa, se-no, le-sa,
 ri-sa, so-ra, re-sa, se-ja, se-je-
 mo, la-sa-jo, so-li-mo, ri-sa-jo:
 se-li-mo se, me-so so-li-jo.

9.

Š

še, ši, ša, šu, šo;
 eš, iš, aš, uš, oš;
 ši-na, su-ša, ši-lo, šo-ja, na-ša,
 no-ša, su-ši-na, lu-ši-mo, ši-je-
 jo, ši-ri-mo, ma-šu-je-jo, lo-ši-
 mo, še-ma-ri-ja.

10.

ze, za, zo zi, zu ;
 ez, az, oz, iz, uz;
 zi-ma, je-za, mi-za, za-ri-ja,
 la-zí-jo, li-za-mo, o-ze-le-ni-jo,
 iz-su-je-mo , is-ru-ši-jo , iz-zo-
 ri-jo.

11.

Ž

že, ži, žu, ža, žo ;
 ež, iž, už, až, ož;
 že-na, že-ja, ži-la, ži-ma, že-lo,
 lu-ža, žu-li, že-le-zo, ža-lu-je,
 iz-že-ma, ma-že-jo, iz-li-že-mo.

12.

f

ef, uf, if, of, af;
 fe, fu, fi, fo, fa;
 af, fi, of, fu, ef, fa, if, fe; fa-ra,
 fu-ra, fu-la, fu-ži-ne, ca-fu-ra,
 fa-ri-ze-ji.

13.

v

ve, vo, vi, va, vu;
 ev, ov, iv, av, uv;
 ve-ra, vi-no, vi-le, ve-ja, ve-ža,
 ve-ša, vi-me, ži-vi-na, lo-vi-jo,
 na-vi-ja-jo, iz-va-li-jo.

14.

b

be, bi, bo, ba, bu;
 eb, ib, ob, ab, ub;
 bi-ba, be-ra, bo-ja, bu-ba, ro-ba,
 ri-ba, za-ro-bi, na-ro-be, ši-va;
 u-ra bi-je, ba-be, le-no-bo, lo-
 vi-jo.

15.

p

pe, pa, pi, pu, po;
 ep, ap, ip, up, op;
 pi-pa, pi-la, li-pa pu-ra, pi-li-jo
 pi-je-mo, po-mi-va-jo; ži-vi-na
 pi-je; že-na pi-pa re-po in za-
 li-va ro-že; mi pa po-pe-va-mo.

16.

d

de, da, du, di, do;
 ed, ad, un, id, od;
 du-ša, ži-da, de-ža, de-že-la, de-
 lo, da-ro-vi, do-ba, ro-do-vi, na-
 va-da, le-di-na, vo-di-lo, do-li-
 na; na-ša do-li-na je le-pa; do-
 mo-vi-na mi je mi-la.

17.

t

te, ta, ti, to, tu;
 et, at, it, ot, ut;
 te-ža, de-te, de-te-la, o-ta-va,

mo-to-vi-lo, ta-to-vi, bu-ta-ti,
 du-ši-ti, so-di-ti, te-ta ši-va-jo,
 te-ža-ve, me te-re-jo, tu-di me-
 ne te-pe-jo.

18.

C

ce, co, ci, cu, ca;
 ec, oc, ic, uc, ac;
 li-ce, ci-ma, cu-la, pe-ti-ca, te-
 ri-ca, ce-li-na, be-li-ca, ta-ti-ca,
 ta-to-vi; ra-ce i-ma-jo lo-pa-ti-
 ce; ci-pa je za-la ti-ca; u ce-li-
 ni ne ra-se ci-za-ra; ce-sa-ri-ca
 ži-vi-jo.

19.

Č

če, ča, či, čo, ču;
 eč, ač, ič, oč, uč;
 me-ča, če-da, pi ča, če-be-li-ca,
 so-či-va, ču-de-ži, ro-či-ca, ce-
 di-lo, ra-di se u-či-te, mi i-ma-
 mo o-če-sa, u-še-sa in če-lo,

te-lo i-ma ču-ti-lo; bo-di-te ču-je-či!

20.

h

ha, he, ho, hi, hu;
ah, eh, oh, ih, uh;
ho-ja, ha-ba, mu-ha, ju-ha, ha-la,
ho-di-mo, ma-ha-te, ja-ha-jo;
ju-ho za-be-li-jo; du-ho-vi ni-ma-jo
te-le-sa; ho-ho-ta-ti ni-le-po;
hu-do de-te mi ne do pa-da;
ho-ho, le po-ča-si!

21.

k

ka, ki, ku, ko, ke;
ak, ik, uk, ok, ek;
ka-ša, ka-ča, ko-za, ko-ča, ko-
ru-za, se-ki-ra, ku-ka, ro-ko-
vi-ca, ku-ha-ri-ca; ku-re ko-ko-
ta-jo; ko-za me-ke-če; ku-ka-
vi-ca po-je ku-ku, ku-ku; ka-
ča pi-ka; ko- ko-va-či ku-je-jo.

22.

g

ge, gi, go, ga, gu;
 eg, ig, og, ag, ug;
go-ra, pe-ga, ga-če, še-ga, le-ga;
go-ri-ca, go-ve-do, po-ga-ča,
 ga-si-lo, go-vo-ri-ca; go-ba
 go-ri; če te ne pe-če, ne ga-si;
go-lo-bi-ca va-li go-lo-bi-ce.

23.

a, b, c, č, d, e, f, g, h,
 i, j, k, l, m, n, o, p, r,
 s, š, t, u, v, z, ž.

24.

á, é, í, ó, ú;
è, ě, ê, ô;

há-ba, dá-vi, i-má, ó-ti-ka,
 o-či, íz-ba, úm, úd, lě-va, sê-be,
 bo-lě-ha, le-pô-ta; lě-va rô-ka;
 ne-bó je lěpo, kú-ga je hú-da
 bo-lě-zen; ki po no-či bê-re, te-ga

o-čí bo-li-jo; le rá-di mô-li-te!
tu-di dé-la-ti mo-ra-te.

25.

à, è, ì, ò, ù;
 nà, dà, jè, šè, ì-di, tò tù, ko-
 mù ti-čì-ce tà-kó le-po pa-jó ?
 va-rì-mo se hù-do-bi-je 'dě-la-ti;
 ô-če vô-do nò-sì-jo, de-ca jo
 pî-jó; ô-se ni-so kô-ze , tu-di
 kô-se ne.

26.

nj

nje, nji, nja, njo, nju;
 enj, inj, anj, onj, unj ;
 nje-ga, nji-va , nju-ni, nje-ni ;
 de-ca , ne ho-di-te do ko-nja ;
 na, nji-vi ra-se ko-re-nje in
 ži-to ; po-te-pa-ti se ne, tu-di
 po-ha-ja-nja se va-ri-te.

27.

lje, lja, lji, ljo, lju;
 elj, alj, ilj, olj, ulj ;

po-lje, vo-lja, lju-di, me-lja,
lju-li-ka; lju-bi-te o-če-ta in
ma-mo; pu-lji-te na nji-vi lju-
li-ko iz ži-ta.

28.

bôb, bor, cap, cek, čaj, dóm,
dob, gos, god, hit, hud, jaz, jěd,
kot, kok, lěs, lěd, měd, mèd, nos,
nôs, pop, pěd, róg, réd, sad,
sod, šen, šum, tat, tur, vek; vir,
zob, žen, moč, nôr, jar, poj, pas,
bos, děn, noč, rov, kov, pès, čuj,
joj, jej, pij, gaj, már, mir, mor.

29.

bič, bir, car, cep, čas, dub, ded,
god, hip, húd, jar, jěd, káp,
kup, lás, lup, máh, měd, nóč,
nít, pěč, pàč, rěč, sad, sit, sip,
tat, tar, věd, vid, zal, zíd, žar,
žul.

30.

le-núh je po-te-púh, lju-bi do-
ma-če, o-če-ta, ma-ter pa* tud

*

so-se-de ; tòp in móž-nar-ji ja-ko po-ka-jo; gor-ka pèč je po-zí-mi za-la rěč; měd je za-la jěd.

1.

br, bl, blj, bč;

bra-da, bra-na, bri-jač, bla-go, ble-bet, blod, o-bljo-da, bče-la; bri-tev je le za bra-do; blato vo-zí na se-no-žé-te; ne blju-vá-ti u hi-ši; bče-li-ca méd na-bi-ra; blis-ko-vód od-pe-lja-va blisk.

2.

**cl, cm, cr, cv, cvr,
čb, čm, čl;**

clo, cmo-ki, cre-ti, cvět, cvre-ti, čbe-la, čmer-ček, člo-vek; pès cmev-ka in cvi-li; čreš-nja be-lo

cve-ti, bo-di-te mar-lji-vi, ko
čbe-li-ce; člo-vek i-ma po-do-bo
bož-jo.

3.

dr, dl, dn, dj, gl, gm,
gr, gnj;

dra-ga, dla-ka, dni-na, dja-nje,
gla-va, gme-ten, gri-va, gnji-da;
sa-di-te drev-je, da bo-te sa-dja
i-me-li; ži-vi-na i-ma po-le-ti
glad-ko dla-ko; greh je naj ve-
ča gnju-so-ba.

4.

hl, hm, hv, kl, kn, kr.
kv, klj;

hleb, hlod, hme-lji-na, hva-la,
kli-nec, kne-zi, kva-ra, klju-
ček; hlap go-ni hla-po-ne po
že-lez-ni-ci; hme-lji-na se ra-bi
za pi-vo; do-bra kla-ja, do-sti
mle-ka; knez je bla-gi; ne po-

kva-ri si o-ble-ke ; klju-nač i-ma dolg kljun.

5.

**ml, mn, mr, pl, pr,
sb, sc;**

mla-dež, mné-nje, mre-na, pla-ča, prah, sbor, ce-di-lo; mi-lar ku-ha iz lo-ja mi-lo; za o-tro-ke je mle-ko, ne vi-no; mle-ko se skoz ce-di-lo ce-di; vsa-ki-mu svo-jo pla-čo! pri-pra-vi si ži-vi-ne do-bre-ga ple-me-na.

6.

**sg, sh, sj, sl, sm, sn,
sp, st;**

sga-nja-ti , shaj, shod, sja-ti, sle-di-ti, smeh , sna-ga , spis, spěh, stok; — knjig ne sger-bi-ti; šo-la nam je lju-bo sho-diš-če; če ho češ žě-ti, mo-raš sja-ti; jok in směh se ne vje-

ma; sna-ga je ha-sno-vi-ta, v
spav-ni-ce ne no-si-te žer-ja-
ci-ce.

7.

skl, **skr**, **str**, **šč**, **šk**,
šp, **št**;

sklep, skraj, stric, ščet, špi-la,
škar-je, štu-la; — sklep sim
sto-ril, se va-ro-va-ti gre-ha;
strast se mo-ra stre-bi-ti; ni-
ko-gar šči-pa-ti! tu-dì ško-de
ni-ko-mur ne de-la-ti.

8.

zb, **zd**, **zg**, **zbr**, **zdr**,
zl, **zm**;

zbor, zdih, zgu-ba, zbra-ti,
zdrav-je, zleg, zmaj; — kdor
dol-go zbě-ra, zběr-ke do-bi;
ni zgu-be brez do-bič-ka; zdra-
vo te-lo je naj bolj-še bla-go;
zlo-de-va-ti je grěh; zmaj je

ger-da ka-ča; zgra-si-te se, če
se gér-do go-vo-ri od bliž-
ne-ga.

9.

zn, **zr**, **zv**, **žg**, **žl**.
žr, **žv**

znoj, zrak, zvěr, žga-ti, žli-ca,
žre-lo, žve-gla; — prid-ne-mu
de-lav-cu se znoj po li-cu vli-
va; fan-ti-ni, ne to-ba-ka žga-
ti! po žle-bih vo-da tê-če; žre-
blar kuje žre-ble, pa-stir na
žve-glo žve-gla.

10.

tl, **tr**, **tv**, **vb**, **vd**, **vk**,
vl, **vn**;

tlak, tra-va, tvoj, vbit-je, vdaj,
vkaz, vlek, vlak; — tla-či-mo
zem-ljo; o-tro-ke do-sti krat
trě-buh bo-li: vlaž-ne spav-ni-
ce so ne-zdra-ve; vne-ti-ca

ke-dar se kerv vna-me, je ne-var-na **bo-lě-zen**.

11.

vm, **vr**, **vp**, **vg**, **vs**, **vz**,
vmi-ri-ti, **vnu-di-ti**, **vra-ča-ti**,
vpor, **vga-nja-ti**, **vsa-di-ti** **vza-hod**; — **vma-zan** ne ho-di v šo-lo; čern konj se **vra-nec** ve-li; ja-ko ger-do je, če se člo-vek **vpi-ja-ni**; brez po-tre-be tu-di čer-vi-ča ne **vgo-no-bi**.

12.

vž, **vč**, **vt**, **vkłl**, **vkřr**, **vpl**,
vpr, **vsl**, **vsp**,
vži-ti, **vča-ka-ti**, **vkle-ni-ti**
vkre-va, **vple-sti**, **vpre-ga**
vspeh; — **vži-vaj-te** s **hva-lež-nost-jo** bo-žje da-re; ne vti-kaj se v be-se-do, ke-dar dru-gi **go-vo-ré**; **vkra-de-no** bla-gó

ni-ma tě-ka; mō-ja vpre-ga so
nô-ge; ne pèr-sta vsli-ni-ti, ke-
dar list ober-neš.

1. *)

člo-vek i-ma rô-ke, nô-ge o-če-sa, u-
še-sa, li-ci, če-lo in dru-ge u-de; te-
lo člo-ve-ka mi vi-di-mo, du-še pa-ne
ví-di-mo, ker ni-ma u-dov; te-lo bo-
de vmer-lo, du-ša člo-ve-ška pa ne bo
vmer-la.

2.

kerz-nar stro-ji kerz-no ; der-ža-va
sker-bi za der-žav-lja-ne, ka-kor hiš-
nik za dru-ži-no; spre-o-ber-nje-ni
greš-nik brit-ke sol-ze to-či.

3.

i-šči o-tro-ka o-do-bri-ti; če ni do-bre
mi-sli; kme-ti-ški lju-dje je-dó ra-di ki-
slo ze-lje, če-dno in po-šte-no se
nô-si.

*) Izgledi, kako besede v zloge ločiti po navadnih vodilih.

4.

i-za-i-a je bil pre-rok; *a-lo-a* je rast-li-ka.

5.

hu-do-ur-nik je ptič; vsa-ki bla-go-dar pri-de iz ne-bés; bé-lo-uška je be-lo *pri-ža-na*.

6.

bra-tec! tvoj *do-hod* me je raz-ve-se-lil; *po-bo-žen* je o-bil-no ob-da-ro-van; *raz-ter-gaj* pre-geš-no *pri-jaz-nost!*

7.

naš od-re-še-nik bo sod-nik; go-sta služ-ba, red-ka suk-nja; prav-da je dra-goč-na hav-da; na proš-nji svét sto-ji.

8.

sko-pa-ri-ja je ger-da vma-za-ri-ja; o-pra-vi-lo za-slu-ži pla-či-lo; za-jec le-ti čez ska-lov-je in ger-mov-je; le-no-ba je stri-na hu-dô-be.

1.

a A, e E, i I, o O, u U.

An-ton E-gid, I-van, O-lov, U-rih.
 A-dam je bil per-vi o-če, E-va per-va ma-ti. I-za-ka da-ro-va-ti je o-če
 A-bra-ham vo-ljen bil. O-ton in O-to-kar sta mož-ke i-me-ni; U-gon in
 Ur-ban tu-di.

2.

b B, c C, č Č, d D, f F.

Bar-ba, Ci-la, Čeh, Do-nat. Da-vid,
 Fi-lip, Flo-ri-an.

Bo-ga ne vi-di-mo; za-kaj? Cer-kev
 je Bo-gu do-lo-čen kraj. Če-be-la je
 mar-lji-va ži-va-li-ca. Du-naj se ve-li-
 tu-di Beč. Fran-ce! bo-di pri-den, kot
 Fa-ni-ka.

3.

g G, h H, j J, k K, l L.

Ga-bri-el, He-li, Job, Ka-tra, Li-zí-ka.
 Gad je hu-da, stru-pě-na ka-ča. Hu-
 dô-ba bo kaz-no-va-na. Ju-da in Jo-

žef sta bi-la Ja-ko-po-va si-na. Kar
sě-ješ, to boš žél. Le le-po in po-bož-no
ži-vi-te!

4.

m M, n N, p P, r R, s S, š Š.

Mo-hor, Ni-ko-dem, Pi-jí, Rok, Sa-
mu-el, Ši-mon.

Sve-ta A-na je bi-la Ma-ri-i-na ma-tí.
No-e-ta je Bog po-to-pa re-šil. Po-
ma-gaj-te ra-di u-bo-gim! Res-ni-ca
je ne-běš-ka ro-si-ca. Sa-va iz-vi-ra
na Go-ren-skem in me-ji Kranj-sko od
Šta-je-r-ske-ga.

5.

t T, v V, z Z, ž Ž.

To-maž, To-bi-a, Va-len-tin, Za-li-ka,
Ži-ga.

To-bi-je-ta je an-gel vo-dil. Vě-ra v
ne-be-sa po-ma-ga. Zi-daj svo-jo sre-čo
na kre-póst! Žer-ja-vi le-ta-jo v je-se-ni
od nas.

6.

Krog-li-ca je okro-gla. Ali je krog-
lica okro-gla? Kaj je še okro-glo?

Kamen je terd. Ali je kamen terd? Kaj je še terdo? Miza je lesena. Kaj je še leseno? Tern je bodeč. Ali je tern bodeč? Kaj je še bode-če? Měd (sterd) je sladek. Ali je měd sladek? Kaj je še sladko? Sneg je běl. Kaj je še bělo? Kaj je černo? Kaj je rudeče? Kaj je zeleno? Kaj je visoko? Kaj je više?

Velika voda hruši. Mali ptiček pôje. Černi krokar kroka. Mar-ljiva bče-lica brenči. Ru-meno zlato se bliší. Ali se bliší rumeno zlato? Ali regla zelena žaba? Bolnik zdi-huje. Ali zdi-huje bolnik?

7.

Poča-kaj, pri-jatelj! Tone, pridi domú! Odpu-stite mi, ljubi moji staríši! Oj, kako me glava boli! Oj, pre-lepe visoke nebesa! Že veljá, kamor serce peljá! —

Vert-nica cveti. Ali cveti vert-nica? Oj, kak vert-nica cveti? Vert-nica, vender cvetí! Solnce sije. Solnce, saj sij! Ali sije solnce? Da bi vender solnce sijalo!

8.

Sim še otrok, pa žé věm, kaj jen-dôbro ali hudo. Ne pečaj se s hudobnimi; oni te v hudo napelju-jejo. Ušoli se otroci dôbrega in lěpega dôsti uče; torej pridni otroci radi u šolo hodijo. —

Čedno děte dopade vsim dôbrim ljudém; ali neporednega otrôka vse čerti. Učitelj so tvoj naj veči dobrotnik; děte moje! Ne žali jih, ampak ljubi jih in ne pozabi jih vse svoje žive dni!

9.

Teden ima sedem dni; imenu-jejo se: nedelja pon-deljek, torek, sreda, četer-tek, petek, sobota. Lěto ima štiri létne dôbe; te so: spomlad ali vigred, poletje, jesen, zima. Tudi imět lao dvanaj-set mescov; ime jim je: prose nec ali januar, svečan ali februar, sušec ali marc, mali traven ali april, veliki traven ali maj, rožni cvet ali juni, mali serpan ali juli, veliki serpan ali august, kimovec ali september, vino-

tok ali oktober, listo-pad ali november, gruden ali december. —

Naj vekši praz-niki lěta so: velikanoč, binkošti (duhovo), bôžič. Šterta zapoved velí: poštuj očeta in mater svojo, da ti bo dôbro in boš dolgo živel na zemlji,

10.

Věš, kaj po zemlji těka? Povej, kaj hodi po tleh? Domača živad, to je; konj, vol, krava, svinja, kôza, ovca, pès, mačka. Hostna živad, jelen, medved, volk, lesica, jazbec, zajec in — kaj še? Kaj imamo od krave? Kaj od ovce? Kaj nam hasni konj? Kaj léta po zraku? Golob, čapla, postojna, ja-streb in kaj še? Kaj živí u vodi? — Som, rot, šuka, karp, jegulja in — kaj še?

11.

Kdo izdeluje pohišje? Iz česa? Povej, kaj izdela mizár? Glino rabi lončar. Kaj izděluje lončár? Kdo kole živino? Kaj kolje mésár? Čemu so

volovske — kravje — in telečje kože? Kaj se iz rogóv děla? Kaj izdeluje klučav-ničar? Kdo dela kmetiško orodje? Kaj izdeluje kolár? Kdo dela obleko? Kdo obuvalo? Iz česa dela klo-bučar klobuke? —

Kaj sěje kmet v jeseni, in kaj v vigradi? Kako je za ljubo živinico skerbeti? Kaj smo starišem dolžni? Kaj cesarju? Kaj pa Bogu?

12.

Kmet orje in seje. Kdé? Pôsli sušijo. Kdé, in kaj? Bolnik ne more jésti. Zakaj? Ljudje gredó u cerkev. Pokaj? Otroku so vsépnice (kôze) napeljali. Zakaj? Bolnik piye čaj. Zakaj? Oče so kupili kôso in serp. Čemu? Mati živino kermijo. S čim? Hčér vmiva in pêre. Kaj? Sin oběra gosence po drevju. Zakaj? Mi jemo in pijemo. Zakaj? Bog nas je vstvaril. Zakaj? Bog nam daj světi raj!

13.

Knjiga je šolska priprava. Strop je hišni děl. Plug je kmetiško orodje. Uzda je konjska oprava. Jablana je sadonosnica. Lipa in bukev ste hostne drevesi. Kaj je še hostno drevo? Ris in oroslan sta zvěri. Kaj je še zvér? Pšenica in rež je polšjina. Kaj je še poljšina? Ali je lesica hišna živad? Ni, lesica je divja živád. Kdo je šivar? Šivar je rokodél. Kaj izděluje šivar?

Nazorni ali ogledni uk.

1. Šolska priprava. Knjiga, knjigi (dvě), knjig (pět); tabla . . . papir, černilo, pisek (pero), klinec, čerček, měrilo, pisavna knjižica, peresni nožič, goba. . . .

2. Hišno orodje (po hišje). Miza, stol, klop, omár, skrinja, skleďnik, žličnik, postelnjak (špampet), ura, podoba, križani. . . .

3. Šolski, tudi hišni děli. Stena, strop, tla, prag, peč, ôkno, duri.

4. Hišni prostor. Veža (lopa), izba (soba), izbica (kamra), kuhinja, jedilnica, klet, hram, nadhišje, žitница.

5. Drobno orodje. Nož, škarje, igla (šivanka), iglavnjak, naperstnik; zobača (žaga) sekira, kladivo, klešče, skobel, svéder, dleto. . . .

6. Možka obleka. Plajš, suknja, jopič, telovník, srajca, hlače, robec, nogavice, čevlji, škornice, klobuk, kapa.

7. Ženska obleka. Jopica, krilo (janka), predpert (birtoh), srajca, napersnik, robec-peča (ruta), kapa, glavnik, nogovice, čevlji . . .

8. Kuha ali kuhinja. Juha, mesó, zelenje, prikuha, mléčna juha, žganki, kaša, triba, močnik (sok), cmoki, rezance, kipnjenki, ribanei, zvalki (mlinei); kruh, klobase, pečénka . . .

9. Pija ali pijača. Voda, mleko, vino, jabelčnik, hrušovec, pivo (ol) medica, čaj, kava; žganica — smertna voda. . . .

10. Mizna priprava (omizje). Pert obrisalce, skleda, žlica, nož, vilice, solnica, poprénka. . . .

11. Ljudje. Děte, otrok, deček (fantič), děklíca, mladéneč, mož, žena, serec (starček), děd, gospod, gospa. . . .

12. Členi rodbine. Oče, mati, sin, hcér, děd (dědej), babica, vnuk, vnuka, brat, sestra. . . .

13. Stanovi. Kmet, duhovník, učitelj, враč, zdravnik, župan, tergovec, vojšak (vojak), vrádnik, rekoděl, vozník, mornar, sluga (hlapec), dekla, pastir. . . .

14. Domače živali. Konj, žebe, vol, krava, osel, ovea, kôza, prešič, svinja, pes, mačka, petelin (kokot), kura (kokoš), pišče, gos, raca (reca), puran, golob. . . .

15. R a s t l i n e. Drevo , germ , žito, trava, zelišče, máh (měh), plăsenj (plěsnovina) . . .

16. R u d n i n a. Kamen , zlato , srebro, želézo, svinec . . .

17. R o k o d e l i n u m é t a v n i k. Mlinar kruhar, mesar, čevljар, krojač (šivar), zidár, tesár, mizár, kovač , steklar, lončár , kolar, komatár , tkalec, sodár, risar, godec. . . .

18. Z v e r i n a. Jelen , serna , zajec , veverca, jěž, jazbec ; kuna, dihúr , lesica , volk, medved, ris. . . .

19. V e r t n i n a. Solata , zelje (kapus), retkev, kumare (murke), bob, grah , leča , ko-renje, čebula, česnik. . . .

20. Ž i t n e p l e m e n a. Pšenica , rež, ječmen , oves , turšica (korúza), adja , proso, běr, podzemljice (krumpir), repa, pesa. . . .

21. K m e t i š k o o r o d j e. Voz , plug, (drevo, oralo), brana, grablje, vile, kôsa, serp, lopata, sekača, kolovrat, motovilo. . . .

22. D ě l i č l o v e š k e g a t e l e s a. Glava, těme, čelo, sence , oko , uho, nos , lice , usta, brada, vrát. Persi, rebro, herbet, pleča , fre-buh , ledja, rama, laket , rôka , perst , dlan, péšt. Stêgno, koléno, pišal , nôga , pêta , podplat. . . .

Petero čutil.

1. Vidim in gledam.

Dvē očesi imam. S očmi vidim i ogledujem stvari božje: živali, drévje, germovje, zeliša, cvetlice. — Nad nami so prelēpe luči: solnce, mesec (luna) in zvězde, ki zemljo ob-sijajo. Človek vidi; on ima vid ali gled. Kdor ne vidi, je slěp. Slěp človek je velik revež. Pazite na svoje oči !

2. Slišim ali čujem.

Tudi imam dvē ušesi. S ušesmi slišim (čujem) lěpe nauke starišev in učiteljev. Slišim orgle in lěpo pétje v cerkví; tudi vesele pévke po drevju. Slišim piš vetróv, glas zvonov, veličastin grom o hudi uri. Človek sliši; on ima sluh. Kdor ne sliši, je gluh.

3. Jaz vořam.

Imam nös. Nos razsodi, kaj lepo diší, kaj smèrdí; ali ima jěd dober duh. Neke

cvetlice lepo dišijo, nektere pa omamljivo smerdijo. Človek voha; on ima voh.

4. Jaz kusim.

S jezikom in nebesom okusim!, kaj je sladko, kislo, grenko, žerko. Jágode in češnje so sladke. Nezréle jábelka so kisle. Pelin je grenek. Človek okusi; on ima okús ali slast.

5. Jaz čutim.

5. S cělim tělesom čutimo mraz, toploto in vročino. Mi občutimo bolečine v glavi, v persih, rôkah, nôgah, v trebuhu. S rokami in nogami tudi čutimo in otipamo, kaj je mehko ali terdo, gladko ali gručasto, bodeče, ojstro. Človek čuti; on ima čutek in tip.

Ljubi Bog nam dá, da vidimo, slišimo vohamo, kusimo in čutimo — da se svojega živlenja veselimo. Bodimo za čutila Bogu hvalenžni!

Pisne pismena poleg tisnih.

1.

a, *a A;* b, *b B;* c, *c C;* č, *č Č;*
 d, *d D;* e, *e E;* f, *f F;* g, *g G;*
 h, *h H;* i, *i I;* j, *j J;* k, *k K;*
 l, *l L;* m, *m M;* n, *n N;*
 o, *o O;* p, *p P;* r, *r R;* s, *s S;*
 š, *š Š;* t, *t T;* u, *u U;* v, *v V;*
 z, *z Z;* ž, *ž Ž.*

2.

A, *A;* B, *B;* C, *C;* Č, *Č;*
 Ajd-je sa nevě-niki. Abraham je
 bil moř pa volji boží. Ange-lí sa

nasi varhi. Blagor jem, ki poslu-
sajo be-seda božja! Boljši je: doru-
ga, ka: lavi ga. Cesars-ju dajte, kar
je cesar=jevega. Bogu, kar je bož=jega,
Človek obra=on, Bog pa okrene.

3.

D, D. E, Ě. F, F. G, G.
 Dolg pravi: začni me, delal se bom
sam. Dobro storite; pa ne okrog zua-
niti. Eli=ja je bil gospodji prerok.
 Evan=geli je vesel=ba para=očila. Faris-
eji so bili hinav=ci. Golj=fijs je treba
poznaati, ali je ne imenovati. Deset
brilj=nih otrok, ednajst oreč'

4.

H, H. I, I. J, J. K, K. L, L.
 Krast ali dol je drevo. Kitra pa-

ma=gano je dva=krat poma=gano. Ta=majhine iohre dosti=krat velik ogenj=volane. Glori=sa slo=ven=ski rod Je=zus je bil križan blizu Tera=zalema. Kodor njo=nemu, lehko doler sto=j. Kodor sebi ne privasi, tudi drugim ne. Luna le sveti, solnce tud' grejo. Lenah mlad, star pa lat.

5.

M, M. N, N. O, O. P, P.
 Marija, mire bojza, praci za nas!
 Maro=hteri se z tujim jerikom paci,
 z doma=cim pa beraoci. Ne=oreoc ni=
 koli ne po=civa. Odklad=ki sa od=
 padki. Oblju=ba dolg delo. Bravo
 blago=darnost malo ljudi pozna. Pro=
 luci=je ziveti in umreti dobra.

6.

R, R. S, Š, Š, T, Ž.
 Bes-nica Božja ljuba. Starim ljudem
 gne čast. Smert si ne pre-bira. Šun-
 tanji so Pilata prego-vorili, da jo
 Jezusa na smert ob-sodil. Težko je
 proti vadi pla-vati. Tazi-otega ima
 Bog nad, koga tepe. Tolo-vaj je na
 knjiv milost do-segel.

7.

U, U. V, V. Z, Ž. Z, Ž.
 Uki je mla-dini pa-treben. Učitelj
 za-obuzi učni-na. Voak berač svoja
 manha hvali. Žabito glavo je težko
 učiti. Ža-lost veli-ka, če je otrok
 opri-den. Žga-nje je smert-na pi-
 ja-ča.

Góre so više ka benda in homoi.
Góra ima vrh, nadol, znorje in
pod-gorje. Med gorami so doline in
pla-njáve. Iz pod-gorja vredci izvi-
rajo, iz katerih potoki oča=ooma na=
ra=otejo. Potoki drenajo, v reke, reke
pa v morje.

I. Od Boga Očeta.

1. Spoznavanje Boga.

1. Kdo daje, da solnce sije? — da deži? — da travica raste? — da rožice cvetejo? — Kdo nam daje jesti? — piti? — da živimo? — Kdo daje zdravje?

2. Kdo veli zvezdam svetiti? — Kdo reče vrelecom rahlo šumeti? — Kdo daje větrom močno pihati? — Kdo je naučil ptičice péti? — pridne čbelice sterd nanašati? — pajka presti? — Vse to dela naš dober Bog; on mili Oče, ki je vse stvaril.

3. Od stvarjenja.

1. V začetku je Bog stvaril nebo in zemljo. Zemlja je bila pusta in temna; globoke vode so jo pokrivale. V šestih dněh je Bog vse tako lepo stvaril.

2. Pervi dan je stvaril svetlobo, da se je vidilo; drugi dan nebo ali firmament; tretji

dan suho zemljo in zeliša, morje in vode; četerti dan solnce, da sije po dnevu, mesec *) in zvezde, ki svetijo po noči; peti dan ptice pod nebom in ribe v vodi; šesti dan živino in vse, kar lazi in hodi; poslednič človeka.

3. Glej, moj děte! Bog ni imel ničesa, nobene priprave; le rekel je: „Bodi!“ in je bilo; to se pravi stvariti; in to more le Bog, ki je vsemogočen. Njegove prelepe stvari velikokrat veselo pregledujmo, in veselimo se, da imamo tako dôbrega Boga.

3. Perva človeka.

1. Ko je že bilo vse lèpo pripravljeno, Bog izila človeško telo stvaril. Pa je bilo še mèrtvo na tléh, in se ne gane. Bog mu torej dušo vdahne, in človek živi. Tako je bil stvaren pervi človek. Bog ga je imenoval Adam.

2. Adam pa ni imel tovarša ne tovaršice; dolgočasno mu je bilo. Bog mu da sladko spanje, in vzame eno rebro; iz rebra stvari Eva, in jo da Adamu tovaršico, ju blagoslovi, in v naj lepši vert postavi, ki se mu raj ali paradiž pravi, da ga naj obdelujeta.

3. Adam in Eva sta v tem lèpem vertu nedolžna in vesela. Boga sta ljubila čez vse,

*) luna.

in eden drugega kakor samega sebe. Ljubi Bog jima je bil tak dobrotljiv in prijazen, kakor oče svojim otrokom. Nikoli ju ni kaj bolelo, in ondej sta tudi po telesu še bila neumerjoča.

4. Ljubi otrok! tudi tebe je tvoje stvaril dal ti je dušo in telo. Telo je pozemeljsko, duša pa Bogu podobna. Bog je duh; tudi tvoja duša je duh. Bog je večen; tudi tvoja duša bo vekomaj živila. Bog je neumerjoč; tudi tvoja duša nebo umerla. Bog ima naj bolj popolnoma um; tudi tvoja duša ima um. Bog ima svobodno ali prosto voljo; tudi tvoja duša jo ima.

5. Tvoja duša s svojim umom more dobro spoznavati, ljubiti in storiti. Le kadar kaj dobrega storiš, si Bogu prav podoben. Bodi tedej vselej pobožen, dober in nedolžen, kakor sta bila Adam in Eva: potem bo tvoja duša božja podoba. Pa tudi rad délaj. Tudi delo je naša sreča in naš namén. Po délú se nam počitek in vsako veselje bolj prileže.

4. Bog za sve skerbi.

1. Dobri Bog je vse lepo stvaril, pa tudi za vse stvari modro skerbí. On žíví červa v prahu, ribo v vodi in ptičice pod nebom. Ni je pod solncom stvarice, naj je še tako majhi-

na, ki bi pri Bogu bila pozabljena. Nebeški Oče za vse skerbí.

2. Njegova velika skerb nam oznanuje rumeno solnčice, ki ob jutrih izza gor izhaja, mirno o večerih zahaja, nam vedno sveti in zemljo ogreva; svetla luna, ktera na večer prijazno izza hribov priplava; brez števila zvezd, ki tako lepo na nebu igrajo. Še lépše nam kaže vsako zerno, ki se v zemljo verže, sognjije, klije in veliko žlahtnega sadu obrodi, grozovitni blisk, ki skoz oblake šviga — štrašni grom, ki nebo maje; pa tudi hladni véter, ki prijetno pihlja, nam oznanuje, da nebeški Oče za nas skerbí.

3. Glej, moje déte! tudi ti tega Očeta dobrega imaš, ki za te skerbí; dal ti je živlenje, zdrave ude, dal skerbne stariše. Le pogosto misli: Kako dober je pač Bog! Bodи tudi ti dober drugim, ki s teboj živijo.

5. Pervi gréh.

1. *Bog je Adama in Eva v naj postavil. Pravu dôlna se jima je go dilo; usegas sta imela dokaj; le enega drevesa nad jima je bil Bog jcoti*

prepovedal rekoo: „Če bota jedla,
bota umrla.

2. Včekega dne' je sta Eva obližno prepovedanega drevesa. Zavestenih angelov eden, ki jo podobno kače oblike, jo o prepovedanega drevesa poprosa: Kakaj ne jesti tega sadu? Eva je rešla: „Bož nama je prepovedal; ato bi jedla, bi umrla.

3. Kasča pa je dejala: „Ne bota umrla ne; oaj le bota kakor Bož.“ Eva se da zapeljati in jo. Tako sta gresila, prvi greh storila, in zgubila milost božjo. Sram je bila Adama in Eva; okvila sta se kakor se okrivajo hudobni otroci.

6. Kazen pervega grēha.

1. Komalo na to je Bog zaklical: „Adam! kje si? — Kakaj si jēdel prepovedan sad?“ Adam se je na Eva izgovarjal: „Žena, ki si mi ja dal, mi je dalas ješti.“ Eva je rekla: „Kacă me je zapeljala.“ — Tako znajo zbi otroci, le na druge izvračati. Ali izgovori niso kaj pomagali Bog je razugal Adamu rekoč: „S potnim obravnam boč jēdel hrab; temveč ti bo zemlja rodila; v prah se boš premenil, iz kterege si bil vret.“ — Evi je djal: Ti boč z otroci veliko terjela, in boš možu v strahu.“ — Kacă je rekla: „Po trebuhu se boš planila, prah jēdba, in prisel bo, ki

ti bo oblast uzel, — in on bo Odre-seniki.

2. Glej, preljubi otrok, nicensa ni, da ne bi Bog vedel. Kar koli delas, Bog vidi; kar koli gavaris, Bog sliši. Kdo kraju, kden te Bog ne vidi in ne sliši. Bog tudi ve, kar misli, in hoces; on ti u serce vidi. Bog uoc uči, on je uocuodao.

3. Glej! žalostna se je Adamu in Evi hitra po grehu godila. Iz lepega roja iztrana, sta težko delala. Velika neoneča je zadelo nju in nju otroke. —

Kako veliko zlo je pač grēh, ker ima tako hude nastopke!

7. Kajn in Abel.

1. Adam in Eva sta imela dva Sina. Staršemu je bilo ime Kajn, mlajšemu pa Abel. Kajn je bil kmet, Abel pa ovčár. Z délom sta si morala kruha služiti.

2. Bog je dal Kajnu srečo pri kmetiji, Abelnu pa pri čedi. Darovala sta Bogu. Kajn poljšine, Abel pa jagne, v znamenje pobožne hvaležnosti. Abel je imel pravo hvaležnost v svojem sercu; Kajn pa se je le dobrega hlinil. Zatorej je Bog, ki v serce vidi, na Abelnov dar s dopádanjem gledal, na Kajnovega pa ne.

3. Kajnu to težko dě, in odsehmal svojega poštēnega brata ne more več s dôbrim očesom pogledati. Ves zelen je bil, silno se je jezil; od same nevošlivosti mu je obráz opadel.

4. Enkrat se Kajn Abelnu sosebno prijazen děla. Rěče mu: „Pojdiva malo po polju!“ Vesel gré ž njim nedolžni Abel. Ko sta bila na polju, zgrabi Kajn Abeln, in ga ubije.

5. Pa kmalo se je sodnik oglasil. Bog reče Kajnu:

„Kdě je tvoj brat Abel?“ Kajn je odgovoril: „Kaj jaz věm? Sim li jaz varh svojega brata?“ Bog reče: „Kaj si storil? Kerv tvojega brata vpije iz zemlje do mene. Preklét si zdaj na zemlji, ktera je zinila, in pila kerv tvojega brata. Na svetu ne boš imel dóma; begaje se boš klatil po svetu.“

6. Kajn zdaj vidi svojo veliko pregreho in reče: „Oh, kaj sim storil! Kako zlo sim grešil! Moja pregreha je tolika, da nikoli ne zasluži opušenja!“ Pobegnil je, in po

samotah se potikal. Po dnevū in po noči ni imel pokoja. Věst ga je noč in dan pěkla in mučila. — Tako grěh človeka ob pokoj in vse veselo živlenje pripravi.

8. Jožef, pastirček.

1. Jakob je imel dvanajst sinov. Naj boljši med njimi je bil Jožef. Njegovi brati so nekaj prav hudega na paši počenjali. Jožef pa, ves nedolžen mladéneč, se tega ni vdeležil; groza ga je bila, in ker je imel tanko věst, pové svojemu očetu, da se ne bi grěh delal. Zato ga imajo oče radi, in mu pisano suknjo omislijo. Njegovi brati pa, ko so vidili, da ga imajo oča raji kakor vse druge sine, so ga čertili, in mu niso mogli več lépe beséde dati.

2. Enkrat gredó Jožefovi brati s svojimi čedami daleč od dóma. Oče so rěkli Jožefu: „Pojdi in pogléd, ali je vse prav pri bratih in živimi, in pridi mi povédat, kaj se godí.“ Pokórni Jožef vstane in gré.

3. Ko ga brati od daleč ugledajo, pravijo med seboj: „Glejte, sanjač gre! Ubijmo ga, in recimo, da ga je kaka zvér požerla.“ Kadar Jožef do bratov pride, mu suknjo z života potegnejo, in ga veržejo v suh vodnják. —

Zdaj pridejo ptuji kupeci. Brati Jožefa iz vodnjaka potégnejo, in jím ga prodajo za

dvajset srebernikov. Jožef britko joka, prosi pa nič ne pomaga.

4. Kaj zdaj očetu poročijo? Kôzla zakljejo, Jožefovo suknjo v kerv pomočijo, in vso kervavo očetu pošljejo, rekoč: To suknjo le smo najšli. Poglejte, ali je suknja vašega sina ali ne?“ Oče jo precej spoznajo, in na ves glas zavpijejo: „Mojega sina suknja je! Divja zvér je mojego Jožefa raztergala!“ Dolgo časa so oče za svojega sina jokali, in se niso dali potolažiti.

Otroci! vidite, v kake strašne pregrehe pripravlja ljudi jeza in zavid!

9. Helitova hudobna sina.

1. Heli je imel dva sina: Opna in Pineza. Bila sta prav hudobna in spridena. Ni jima bilo mar ne za Boga, ne za ljudi. Kradla sta v tempelnu Gospodovem. Pa še druge hudo bije sta počenjala na skrivnem. Heli, jun oče, ju je scer svaril zavoljo tega, pa ni jima mar za očetovo svarjenje, in huji strah jima dati je bil starček vse premehek.

2. Ker se nista poboljšala, je prišla božja kazzen. Oba sta bila v vojski ubita. Heli, ko zasliši to nesrečo, pade znak s stola, si ulomi tilnik, in umerje.

3. Otröci! glejte, kako strašno kaznuje Bog nepokornost otrók, in starišev preveliko

mehkôto! Bodite pokorni starišem, učenikom in prednikom, zakaj nepokoršina je ostudnost v Gospodovih očeh.

10. David, pastirček.

1. David, Izajev naj mlajši sin, je bil prav pohleven pastirček. Na paši pri ovcah je vedno na Boga mislil; premišljeval je lepe dela božje; nebo in zemljo, solnce, luno in zvezde, rožice, in sadje; kako lepo je vse skupaj. K časti božji je vseskozi prepěval lepe pesmi, ki jih je sam zlagal in je prepevaje na harpo igrал.

2. Ker je znal tako lepo pěti in igrati na harpo, ga je kralj Saul na svoj dvor poklical. Veselje je kralju delalo to pětje in brenkanje; zato ga je rad imel Saul, še raji pa kraljev sin Jonata. Oba sta se ljubila kakor brata; enega očeta; enega serca in enih misli sta bila. Zavezo sta storila, da se bota ljubila vse svoje žive dni.

3. Ker je bil David tako pohleven, dober in nedolžen, ga je Bog kralja izvolil. V Jeruzalemskem mestu je živel. Dober kralj je bil. Serce je imel polno ljubezni do Boga. in si je tudi na vso moč prizadeval, svoje ljudstvo bogaboječe in srečno storiti.

4. Vidite, ljubi otroci! Bog pozna tudi pastirčka še tako ubogega v hosti, ga ljubi in mu srečo da, če je nedolžen in pobožen.

II. Od Jezusa Kristusa.

1. Jezus v hlevcu *) rojen.

1. Ljubi otroci! slišali ste od dobrega Očeta v nebesih, kako je mogočen, svét in dobrotljiv; poslušajte tudi od božjega Sina Jezusa Kristusa. Bog ga je iz nebés na svét poslal, nas odrešit in zveličat, ker nas za ljubo ima.

2. Sveti Jožef in Maria sta potovala iz Nacareta v Betlehem k popisovanju. Vse hiše **) so bile polne popotnikov; Marija in Jožef morata zunaj mesta v nekem hlevu prenočiti, in ondi je bil Jezus rojen.

3. Pobožni pastirci so po nôči na pašnikih pri svoji živini čuli. Prikaže se jim angel iz nebés, ki ves prijazen rěče: „Kaj vesélega vam povém; nocoj je Izveličar sveta rojen. Ondi v Betlehemskem hleven ga bote najšli; déte v plenice povito v jaslicih leži.“

4. Ljubi otroci, glejte, kako močno nas

*) štalici

**) hramj.

Bog ljubi! Svojega ljubega Sina nam pošlje v izveličanje. Bodite torej Jezusa prav veseli in ljubite ga.

5. Še več angelov se pridruži, ki Boga hvalijo in lepo prepévajo: „Slava Bogu na višavah, in mir, veselje, sreča in blagoslov ljudem na zemlji, ki so dôbrega serca.“

6. Ljubi otroci! — Jezus je prišel na svet v čast svojega Očeta in ljudi zveličat. Tudi vi častite Boga, če to storite, kar Bogu dopade, in ste vsim ludém dôbri. To naj bo vaše veselje!

7. Pobožni pastirji gredó hitro do hlevca, in najdejo Jezusa v jaslicih. Blago děte je bilo v slabé pleničice povito; Marija in Jožef sta poleg njega. Kako veseli so bili pastirci! Boga časté in hvalijo, ker je Izveličar rojen.

8. Lepa, svetla zvezda se trém svetim kraljem ali modrim v jutrovi deželi prikaže, in jih do Jezusa peljá. Polni veselja so bili; pokleknejo pred děte, ga molijo, in mu darujejo zlatá kadila in mire.

9. Glejte, ljubi otroci! že pri rojstvu Jezusovem so se čudeži godili, da bi ga ljudje spoznali in ljubili. Angeli in pobožni ljudje so bili Jezusa veseli; tudi vi se ga vesélite in ga ljubite. Darujte mu svoje nedolžno serce, ki mu je ljubše od srebra in zlata.

2. Jezus v tempelu.

1. Mali Jezus je bil naj pobožniši otrok. Dvanajst let starega Jezusa vzamejo stariši s seboj v tempel, to je bila velika, lepa cerkev v Jeruzalemu. Sveta družinica je imela daleč hoditi, pot je bil ojster, vendar gre Jezus s veseljem v hišo svojega Očeta. Ves pohleven je bil na potu in v tempelu ves pobožen.

2. Domu so se stariši povernili; Jezus pa v tempelu zaostane. Skerbno ga išejo, in še le tretji dan v tempelu med pismouki najdejo. Marija, njegova mati, reče: „Sin! pokaj si nama to storil? S žalostjo sva te iskala.“ Jezus ji pa prijazno odgovori: „Kaj ne věsta, da moram v hiši svojega Očeta biti?“ —

Jezus je šel s njima v Nazaret, in je bil jima pokorn.

3. Mladenič Jezus je bil s vsakim človekom prijazen. Nikdar ni bil nevoljen; tudi ni bilo napčne besede iz njegovih ust slišati. Prav vlijudno se je ponašal s otroci, pa tudi s odrašenimi; vsi so ga radi imeli.

4. Jezus je rad v bogal. Veselje mu je bilo storiti, kar je Marii, njegovi materi, do padlo. Njegov reditelj, Jožef, je bil tesár. Jezus mu je zvesto in marljivo pomagal. Poln ljubezni in hvaležnosti je bil do svojih starišev, in v vseh rečeh jim podlóžen.

5. Ljubi otroci! skerbite, da bote mla- denču Jezusu podobni. Njegov izgled naj vam bo védno pred očmi. On ni rastel samo v starosti, marveč tudi v modrosti in ljubezni- vosti pri Bogu in pri ljudéh. Le skerbite, da boste tudi vi taki.

3. Jezus otroke ljubi.

1. Ko je Jezus odrastel in učiti začél, so mu pobožne matere svoje male otročiče pri- nesle, da bi jih blagoslovil. Njegovi učenci so nad njimi revkali, in jih odganjali. Jezus pa poln prijaznosti svoje učence ljubeznivo zaverne, rekoč: „Ne branite otročičem k meni priti; njih je nebeško kraljestvo! Zdaj sprijemlje otročiče v naročje, jih miluje in blagoslosovi.

2. Drugokrat pride oče bolnega otroka, pade na kolena pred Jezusa in ga prosi: „Moja kčer ravno umira. Pridi, položi svoje roke naj njo in ozdravila bo.“ Hitro vstane Jezus in gré.

3. Ko do doma pridejo, je bila deklica že umerla. Oče in mati se milo jokata. Jezus ju ljubeznivo tolaži, rekoč: „Deklica ni umerla, saj le spí.“ Jezus jo za roko prime in ji reče: „Zapovém ti, vstani! Deklica o- živí in vstane. Vsi pričujoči so se nad tem čudežem zavzeli; stariši so bili čez vse ve- seli, in Jezus rěče, da naj ji jesti dajo.

4. Enkrat gre Jezus s svojimi učenci proti mestu Najm. Rano so merliča skoz mestne vrata na pokopališče nêсли: 'Zamerl je bil edini sin uboge vdove, ktera se milo za njim joka.

5. Ko Jezus žalostno mater zagleda, se mu v serce vsmili. Tolaži jo: „Ne jokaj!“ Potem zapové noscom, da postojé. Zgodí se. Vsi vidijo merliča; Jezus pa rěče: „Mladenič zapovém ti, vstani!“ Mladenič mahoma vstane in jame govoriti. Vse pričujoče grôza obide; Jezus pa mladenča materi dá.

4. Jezus za nas umerje.

1. Jezus je iz ljubezni do nas veliko terpel. Naj Oljski gôri ga tolika smertna britkost sprehaja, da mu kervav pót *) z obraza kaplje. Hudobniki so ga nevsmileno bičali, in mu iz ternja spletêno krono na glavo vtisnili. Težek križ mu na ramo naložijo, ki ga mora na gôro Kalvarjo nêsti, kjer so Jezusa križali in umorili.

2. V tolikem terpljenju Jezus za nas umerje! Kako močno je nas ljubil, in nas še zdaj ljubi. Ljubimo ga pa tudi mi iz celega serca :

*) „put.“

III. Od svetega Duha.

1. Jezus Kristus je iz ljubezni do nas na svetem križu umerl, v grob položen bil. Njegovi učenci so za njim močno žalovali in jokali; pa tretji dan je častitljivo od mrtvih vstal. Poln božjega veličastva se Marii in učencom prikaže. Vsi so se čudili in serčno veselili.

2. Jezus še neke dni pri svojih ostane, potem jih pelja na Oljsko gôro, kder od njih slovo vzame in v nebesa gré. Že pred svojo smertjo je učencom rekel, da jim hoče svetega Duha poslati, kteri jih bo učil, tolažil, krepčal in vedno pri njih ostal. To obljubo je usmiljeni Jezus po svojim vnebohodu prav lepo dopolnil.

3. Jezusovi učenci v Jeruzalemu v neki veliki dvorani v molitvi zbrani, čakajo svetega Duha. V jutro binkoštne nedele pride sveti Duh. Učenci ga ne vidijo; le znamnja njegovega prihoda so vidili in čutili. Velik vihar strese dvorano in goreče plemena plavajo nad njihovimi glavami. Vsi spremenjeni spoznajo, da je sveti Duh nad njimi, ki je njihov um razvetil, in s nebeškim veseljem do vsega dobrega napolnil njih serca. Tudi so začeli mnoge jezike govoriti, ter so glasno Boga hvalili in častili.

4. Sveti Duh se je dal učenom Jezu-sovim skoz svoje dela spoznati. Oni so bili prej nezastopni in malovčni; zdaj so pa vse umeli, kar jih je Jezus učil. Bili so močni in polni radosti do dobrega; tudi se niso bali nikake britkosti, nikakošnega terpljenja. —

5. Kakor učenci Jezusovi ste tudi vi, ljubi otroci, po svetem Duhu lahko prav umni, dobri in zadovoljni. — Če vas težko stane, se pridno učiti, dobro storiti i po-božno živeti — če vas nadloge in žalosti stiskajo, le prosite svetega Duha pomóči; vse se vam bo zgodilo.

IV. Kako se imajo pridni učenci obnašati.

1. *Vsakojutro, hitro ko ustaneš, se pokružiš in juterno molitvico moli.*

2. *Inačno se umoj in opravi neumit, neoblečen in pred mobiluj ne smeš jost.*

3. Za kruha, za kasilce ali za malo jazino uveljaj poprosi, sam jemati ne smej.

4. Pred jedjo in po jedi uveljaj moli, kakor tudi kadar običaj h molitvi zvoniti.

5. Kar ti ukazujejo, le hitra ubogaj, jezljati nikoli ali pa kujati so!

6. Če kako škoda naredis, ne lagi, ampak hitra za odpuščanje prosi.

7. Grede' pozdravi vsakega, ki te sneča, pa tudi na pozdrav odgovori.

8. Če gre's meimo oerkue, meimo križa, ali druge svete podobe, opadobno se prikloni in reci kakor te u soli učijo.

9. Pa učenji starcem naka pa-

ljubi, *) poklekni in mol, prej ko
se uležeš.

10. Oblačilo položi na svoj kraj,
počivaj spodobno, v jutro pa hitro
volani, ko se zbudis.

V. Zaderžanje vpričo Bogá.

1. Naj imenitnejša hiša je sveta veža **)
božja; sam Bog v nji prebiva. Sveta grôza
naj te obide, kadar v cerkev stopiš. Poškropi
se, prikloni se Jezusu v presvetem rešnem.
Telesu do tal; poklekni na svoj kraj, in ga
ponižno pozdravi.

2. Klobuki morajo pred cerkvenim pra-
gom z glave, pa jih v cerkvi na oltar ne po-
lagati ali pa svetnikom na glavo. Če se v
kakem stolu ne dajo obesiti, jih pod levo
pazuho imejte.

3. Vsak spol naj gre na svojo stran, ne
možki med ženske; vsak na svoj odkazani
kraj. Pri cerkvenih vratih ostajati, ali se celo
zunaj cerkve prislanjati, ni pošteno. Veliki

*) kušni.

**) cerkev.

očitni grešniki so svoje dni zunej stali, in še stojijo. Le blato se pred pragom otrebi in pusti.

4. Med opravilom se stoji ali kleči, kakor je kde navada. V rokah imej molek ali molitvine bukvice. Kdor nima pri službi božji svetih reči v rokah, po navadi tudi v sercu pobožnosti nima.

5. Pri službi božji se ne smejati, ne ozirati, ne šeptati; pa tudi na glas moliti ne, da ne bomo drugih v molitvi motili, ker nismo sami.

6. O pravem času je treba v cerkev priti berž ko odzvoni; po dokončani celi službi božji naj se iz cerkve gre.

7. Na potu se pozdravlja;

Hvalen bodi Jezus Kristus! Možki se naj k temu odkrijejo, ženske s glavo priklonijo, ter odgovorijo: „Amen na vekoma j!“

8. Kadar k molitvi zvoní, se hitro vsaki pokrižaj, in moli brez vsega odloga, naj bo na potu ali doma, na delu ali za mizo. Kar se odlaga, se rado zanemari. — Bogu služiti nas nikoli ne bodi sram!

VI. Kako se za zdravje skerbi.

1. Umij se snažno zjutrej, usta posebno tudi zvečer; toda ne umivaj se, kadar se potiš.*).
2. Ne pij kadar ti je vroče, dokler se ne ohladiš; pa pij le po malem.
3. Ne jěj prevročega, ne prenaglo, ne preveč: tudi ne sadja, ki ni zrelo; ne zoblji jagod, ki jih ne poznáš.
4. Ne pij žganja, tudi vina le malo; na mastne jedi vode prehitro ne pij.
5. Zjutrej in zvečer se ne prehládi; po nôči se ne razodení, ako zunej ležiš.
6. Po zimi ne hodi hitro iz mraza za pěč.
7. Na solncu ne beri in ne šivaj; pa tudi pri luni ne, ali pa v mraku, da te oči ne zapusté.
8. Ne grizi terdih reči; s železom si zob ne trebi, in ne liži sladkih reči; od tega zobje bolijo.
9. Ne igraj si s nožem, ne s vilicami; ne skači cez grabne; ne plezaj po drevju, tudi se brez varha ne kopaj.
10. Kadar ti slabo prihaja, hitro materi ali pa očetu pověj, naj ti pomogajo.

*) putiš.

VII. Skerb za poštenje.

1. Hodi po svojem stanu snazno oblecen; ne razkodran, ne raztergan, ne blaten.

2. Sede glave z ruko ne podpraj; ne stavi komolca na mizo, pa tudi ruk ne pod mizo, ampak lepo kraj mize jih derži. Nog križem ne devaj.

3. Ruk ne u klaco, ne pod predpet, temoc na perci, ali na nage, ali pa po strani.

4. Govori počasno in varezno, pa s polnimi ušmi ne; tudi z ruko ust ne zakrivaj. So prečraka omejati ni lepo, pa tudi mizunkati ne.

5. Hodič ravena, ne kimač z glavo;
ne krali z rokami.

6. Ne klobrij se, ne čohuj; pa
tudi nohtov ne grizi, ne trebi se
noči zr kratki čes.

7. Nedaj je vegetati; ne voramo
ne novi.

Drugeim se ne poomehuj, ne
kreguj se; prijazno se novi da uob-
šči je prav.

9. Čamor predeo, pozdravi; pa
tudi uremi slovo, kadar grej. Bo-
hisi se ne ogleduj; pa tudi pri miru
pusti vse.

10. Vilaj imenitnojše, kakov si
si, in gredej jem na levici hodi. Ti-
kraj jeh si sa tebi enaki; priimka
pa nikomu ne dajaj.

VIII. Od ptic.

1. Ptice so nam velike dobrotnice, Bog je ptice stvaril, naj mu pod nebom slavo pojó; pa tudi nam k veselju in v korist bodo.

2. Kos ima černo perje pa rudečkast kljun; po germovju žvižga, in rad v vinograd nad grozdje hodi; pa tudi brinje zoblje. V ptičniku se lepih vižic nauči, ki jih do smerti pojé; pa težko včaka osem lét.

3. Lisec ali lisček, lěp pisan ptiček, ima rudeče lise na glavici in pod vratom, po perotih pa rumene. Gnezdice ima verh drevja, pa ne na visokem drevesu. Poleti červe in mesičevje oběra, pa tudi zernje zoblje; se v ptičniku tudi pěti nauči. Na zimo v tople kraje letí, in je létavec prav vesél.

4. Šinkovec, prav vesél ptiček, ima pepelnato, pa tudi rumeno, rudeče, zelenkato, černo perje; prebiva v germih in vertih, in se s dobrim zernjem redí. Po zimi pri nas ostane, ter si za cestami živéža iše; pa včasi tudi po vertih zlo škodo dela.

5. Senica, domača ptičica, ki ima pepelnato, sivkasto suknjico, je mnogotere postave: velika čopasta, gojzDNA in terstna se-

nica. Mlade ima po votlem drevju, in rada červe po drevju obere; za tega voljo ne smemo senic pokončevati, in jih moramo po sadonosnikih radi imeti. Nektere so pa tako hudobne, da majhnim otrokom, ki varha nimajo, in se braniti ne morejo, oči izkljujejo; tudi svoje slabše tovaršice ubijejo, ter jim izpikajo možgane.

6. Škerjanec živí večidel po njivah, ter se redí od mergolincov in gosenc, od mnogoverstnih semén, zelene svete in od strokov divjega česna. Te prijeten pevček je tudí krišten ptíček; naj tedaj živí, in človeka s svojim petjem razveseluje.

7. Škorec živí po planjavah in nizkih gričih; tudi pašnike obiskuje, se redí od bramorjev, kobilic, gosenc in drugih mergolincov, in le malokrat se kakega semena pritakne. To ptico moramo med naj večje dobrotnice šteti, zato ker brez števila veliko merčesov in červov pokonča.

8. Sternad živi v malih gozdih v germovju in po vertih, in se redí od žitnih semén, od laneniga, makovega, konopljenega, in od semén drugih zeliš, kakor tudi od mnogih merčesov in červov. On nam škodo, ki jo na semenu na pravi, s tim poverne, da prav neliko škodljivih merčesov potrebi.

9. Vrabeč se derží měst, vasí, vertov in polja; živí se mergolincov, posebno gosenc, kebrov, žita, vertnih semén in sadja. Če ravno veliko merčesa prežene, vender po vertih in po polji veliko škodo dela, sitni ptič.

10. Konopljišica ali cizek, je majhina, rumeno - zelenkasta ptičica, ktero tudi v ptičník zapirajo, da si ravno lepo ne pojje. živí po letu v jelovju, in od ondot se v jeseni v druge kraje podá. V jeseni nas po navadi rada obíše. Škodi veliko več, kot hasne.

11. Brinovka, kojo tudi po nekterih krajih brinov drozeg ali smolnico imenujejo, priletí pozno v jesen v naše kraje, in čez zimo pri nas ostane; se redí kebrov, gosenc, červov, bezgovih in brinovih jagod. Je posebno žlahtna ptica za na mizo; za to se njih veliko polovi in poprodá.

12. Slavič, ki se tudi slaviček imenuje, nimá lepega perja, pa toliko lepše pojje. Malo veči kot vrabec, rujavkast ptiček; se živí mravljinских jajčic; poběra muhe in červičke, in po germovju skače, kjer je kaj topleje. Boječa ptičica po dnevnu molčí; po noči pa in za rana zjutraj prepěva, da po hribih in dolinah zvoní, kakor bi orglal.

13. Orel je naj imenitnejša divja ptica, ki po visokih pečinah in košatih planinah prebiva, in se le od živali živi. Postojno imenujemo kraljico vseh ptic.

14. Kaj pa Bog pravi od ptičjega lova? Bog veli po Mojzesu: „Če si na potu, in najdeš na drevju ali pa na tleh ptičje gnezdo, v kterim starka na jajcih ali pa na mladih sedi, ne jemljí jaje, ne mladičev s starko vred, temoč pusti jo zleteti — da ti bo dobro, in boš dolgo živel.“ „Poglejte ptičice pod nebom“ uči Kristus „ki ne séjejo in ne žanjejo, in ne spravljajo v žitnice, in vaš Oče nebeški jih živi.

IX. Od rib.

1. Modri in dobrotljivi Bog, ki je zrak s veselimi ptički oživil, je tudi morje in vode s ribami napolnil.

2. Ribe so ljudem v hrano, od njih se njih jezero živi. Vsako leto se brez števila rib polovi, in jih zalega se ne pomanjša.

3. Koliko korist dá morski som, grozna morska riba, ki je 30 do 40 čevljev dolg! On

*da 80 do 90 čebrov ribje masti, s ktero usnjari usnje zdelujejo. Zibčne bilke (ribje kite) kterih vsak morski som nekoliko stotin ima, so v mnogotero rabo ljudem, in se v štacunah po imenu ribja kost *) prodajajo.*

X. Od laznin.

I. Mravljice.

1. Mravlje so združene, kakor prebivavci kraljestva, in imajo svoje postave in natančen red. Kup, ki ga si za prebivališče skladajo, se zove mravljinjak, v kterem je mnogo cest razpeljanih od shrambe do shrambe. V njem so troji prebivavci, ki jajca nosijo, ki jih ležejo in delavke.

2. Silno delavne in pridne so, da si živeža za zimo naberejo. Nobeni ni pripušeno brez dela pohajati. Ene se pošiljajo v oglede, in berž, ko kak večji plen (rop) najdejo, oznanijo to vsi družini, ki se združena hitro tje podá, in se najdenega zakladi loti.

3. Ko so mravlje celo poletje v védnem delu priživele, se po zimi v svoje prebivališe

*) pušpan ali fišpan.

poskrijejo, in sad svojega truda vživajo. Mravlje so lepa podoba delavnosti, in že Salomon je rekel: „Pojdi k mravlji o lenuh!“ in delati se uči.“

2. Čebela (bčela).

1. Posebno imenitno je bčelsko živlenje. Vse bčelete enega panja vlada ena sama matica (mačica). Ona je kraljica in mati vseh drugih; zato jo pa tudi celo kerdelo v veliki časti ima.

2. Veči del čebel so delavke. One izdelujejo satovje, ki je po toliko čudni priméri izdelano. Iz cvetja si ga naběrajo. Kar ene naběrejo, druge izdélajo. Vsaka ima svoj opravek. Ktera ne děla, jo izvèržejo ali pa umorijo. Čebele svoj panj lepo čedijo.

3. Kadar je kak panj prepoln, izleti roj s svojo matico, in si drugej stanovanje napravi.

Ta majhina živalice nas učí reda in snage, pridnosti in delavnosti, varčnosti in skerbi za dni potrebe in pomakanja.

3. Svilodi ali sviloprejke.

1. Kakor nam čebelice naj sladkejšo jed dajajo, tako skerbijo človeku svilodi za naj

žlahtnejšo obleko. Sviло *), ki se drago prodaje, nam podeluje boren červiček, ki se očesu ne vidi več vreden, ko da se poteptá.

2. Sviloprejka naredi iz nekaj svoje hrane žlezast in gost sok, ter ga shrani v dolgi vreči, ki je v sred njenega života skrit. V gobčeku ima kožico z luknjicami. Skoz dve teh luknjic izpusti dve kaplji soka, s kterem ji je vreča napolnjena. Te dve kaplji ste po tem kot dve kodeli, iz katerih svojo nit prede.

3. Tako je červič, kterege se nam le pogledati nedostojno zdi, blagoslov celih dežel, vir bogastva, ki milijone ljudi živi!

XI. Od kač.

1. Zakaj se kače toliko bojimo?

Kača je bila že v posvetnem raju prekleta, ker je bil hudi duh kačino podobo na se vzel, da bi naše perve stariše in ž njimi tudi nas nesrečne storil.

2. Kaj nam škodvajo kače?

Nektere kače imajo v svoji gornji čeljusti smerten strup v majhinih mehurcih. Kadar pik-

*) žido.

nejo in rano naredijo, izpusté strup skoz votle zobce, da se v človeško kerv razlije, od kterege človek zboli, in umerje, če se mu hitro ne pomaga.

3. So li vse kače strupene?

V naših krajih je naj strupnejši gad. Gad, majhina kača, ima rujavkasto kožo, po herbiu černo rižo, in se zato pisana kača imenuje.

Gad se rad v pečovju in v germovju na solncu greje. Ni varno torej otrokom se za germovjem blizo pečivja igrati. Ako na gada stopiš, piknil te bo.

Naše domače kače, běloušnice, naj bodo še tako dolge, niso strupene; povžijejo veliko merčesa, in so nam koristne. Toplejši ko je kraj, več je kač in hujše so. Pri nas po zimi kače odrevenijo, kakor bi mertve bile, io v spomladì svoj meh slečijo, ter novo kože dobē.

XII. Od dojnih živali.

I. Vol.

Več vreden, kot kraljevi oroslan, je kmetu domači vol, ki nam ljubi kruh' prideluje, daje joj za lojene sveče, kožo za podplate, rôge za žlice in glavnike, dlako za sedla, stole in

komate, meso za jěd, in kosti za gumbe in veliko drugih reči.

Voli vozijo po šest, po desét lět; po tem jih obredijo in mesarju prodajo.

2. Krava.

1. Kakor je vol za oralo, tako potrebna je krava za mleko, ki je toliko dôbro in zdravo, posebno mladim ljudém, naj si bo sladko ali kislo, sirovo ali kuhano.

2. Iz mleka se dela sirôvo maslo ali puter, ki ga na kruh radi mažemo. Preveč maslenega kruha pojesti za želodec ni zdrávo. Puter se vmeta iz smetane, sirôve ali kuhane, ki jo otroci radi ližejo; kar ni prav, in dôstikrat duši in truplu škodljivo. Vmetki so za otroke posebno zdravi.

3. Iz putra se dela maslo, dobro za zabelo, pa tudi za mnogotero zdravilo. Tudi sira veliko iz mleka naredijo, naj že bo laški mastni sir v velikih hlebih, ali pa domači borov sir v majhinih kepah.

4. Dojna krava je prava mati za reje otrók. Pa krava pravijo, pri gobcu molze; kdor hoče dobro molsti, ji mora dobro polagati, posebno kadar tele ima. Krave po deset, tudi po dvajset let molzejo, potem jih opitajo in zakoljejo.

3. Ovca.

Med domačoj živinoj je ovca skoraj naj koristnejša. Kadar sta zrak in piča njeni načtori primerjena, stroške z volno, mlekom, kožuhovino, mesom in lojem obilno poverne; zato so se od nekdaj z ovčjo rejo pečali. Ovca daje na leto po štiri, oven po osem, celak celo po deset funтов volne, in pri dobri rejji trideset do štirideset funtów loja.

4. Konj.

Lepega konja je veselje gledati; pa je tudi hasnovita žival: Konj se da rad obsedlati ali vpreči, da nas spravi iz kraja v kraj. Zlo si prizadeva svojemu gospodarju po volji storiti. Naj manjše znamnjice je zadosti, da gre na desno ali na levo, hitro ali počasi. Ne naveliča se vleči ali nositi. Konj je poterpežljiva stvar, in z lepo besedo vse pri njem opraviš; ne pretepaj ga tedaj! Na suhem, snažnem kraju ga imej, in snažno ga derži; dobro ga kermi, ne preženi ga, pusti mu potrebnega počitka; vse ti bo storil, in veliko let ti bo služil.

XIII. Milosrđnost do živali.

1. Živino je dal člověku v službo in po-koršino Stvarnik, da mu njegove opravila polajšuje in ga z obleko in hrano preskerbi. Hvaležni moramo biti Bogu za toliko žlahtnih živali pa lepo jih imeti. Živinica je božja stvar, je božji dar.

2. Bog je rěs človeka postavil gospoda neumni živali, pa le, da naj po pameti in vesti čez njo gospodari. Umoriti směmo živál, da si jo v živez obernemo, nikdar je pa ne smemo nepotrebno terpinčiti. Če že kako žival v směrt pelješ ali neseš, ji vsaj na poti, kolikor se da, usmiljenje skaži.

3. Hudobni otroci so, ki metulje, muhe, kebre, kobilice i t. d. lové, in jím perutnice ali nožice potergajo in populijo, ki so jim potrebne, da morejo létati in si živeža iskati. Gerdi dečki *), ki pticam po tolovaju ko gnezda razdirajo, jajčica pokončajo, starki mladiče ali pa mladičem starko vzamejo, da morajo revčki od lakote poginiti, ali so taki usmiljenega serca?

4. Kakega serca je pa neki uni, ki šinkovce z razbeljenim železom slepí? — Če že nadležno muho udariš, ubij jo do mertvega;

*) fantiči.

nikar je nabadati ali ji habic pipati. Če kobičici na senožeti noge odsečeš, ali žabi zadnji del odrežeš, in prednji del na pol živ zaveržeš, umori jo, da nebo dni in noči strašnih bolečin prenašala. Usmili se je, saj je tudi božja živalica! Komur se živinica ne smili, ne bo imel usmiljenega serca tudi do ljudi. Kdor usmiljenje skaže, tudi usmiljenje najde.

XIV. Od rastlin.

1. Drevje in germovje.

1. Drevesa so hostne in vertne. Naj koristnejše gojzdne drevesa so pri nas: hrast, bukev, breza, jelka, smreka, jelša, lipa, topol, javor, borovec, mecesen, brinje, berst, verba, jesen.

2. Med vertnimi ali sadnimi drevesi nam dobro sadje dajejo, so jablane, hruške, slive ali česplje, črešnje, breskve, marelice, kostanji, orehi, murve in še drugo sadno drevje.

3. Več od zlata in srebra nam drevje dobrega daje: ptičkam živež in streho, živini prilast in posteljo, človeku veliko veselja in koristi.

4. Naši predniki so nam veliko drevés nasadili, in lepe verte naredili, ki nam veselje delajo. Tudi mi smo dolžni svojim mlašim drevesa saditi, da bodo tudi oni kadaj pod njih senco počivali, in njih sadje uživali. Bog ne daj drevja oškodovati!

2. Zeliša.

1. Brez števila veliko zeliš je modri in dobrotljivi Bog stvaril, ki so ljudém in živalim koristne. Za živinsko klajo je mnogotera trava, med ktero je detelja posebna imenitna.

2. Med kuhinjskim zelišem je korenje, rěpa, pesa, retkev, luk, čebula, česen, glavno ali belo zelje, špinača, solata. Posebno imeniten je krompir ali korún, ki je za vsakega dobra jéd, in revnim namesto kruha.

3. Od majerona, žajbeljna, bazilike melise in mete je le pérje; od janeža, popra in gorčice ali ženofa je pa sème za rabo.

4. Tudi treba strupene zeli poznati, da se jih človek vé varovati. Take so: zobnik, pasje jagode, lajnež ali trobelika, mišje zelice ali smerdljivec, pasji peteržil podlesk ali ušivec i t. d.

5. Bog je stvaril take zeli, da strup na se vlečejo in v bolečinah pomagajo; človeku je dal pa um in pamet, da jih lahko spozná, in da vé ž. njimi prav ravnati.

3. Od rud.

1. Rude se v hribih, iz kterih se z velikim trudem izkopávajo, ali čiste ali z drugimi stvarmi zmešane.

2. Naj bolj znane rude so: zlato, srebro, kotlovina ali kufer, železo, cin, svinec, živo srebro, cink.

3. Železo je naj koristnejša ruda med vsemi. Brez števila veliko reči iž njega delajo. Tanko tolčenemu železu se pravi pleh. Jeklo je čisto in zlo oterjeno železo.

4. Od prida rud.

Prid, ki nam ga rude dajejo, je velik. Brez apna, kamenja in železa ne bi mogli velikih prebivališ zidati. Koliko pripravnega orodja ne bi imeli, ko bi rud ne bilo! Brez soli bi jedi ne bile tako dobre in močne. Nektere zdravila se iz rud narejajo. Iz zlata iz srebra se denarji delajo, s kterimi se kupčija neizrečeno zlajša.

XV. Lepe povesti in basni.

I. Nevarna roža.

Ančika pride lepo opomladno jutro na trdo zrauna vase za venec rožic nabirati.

Za nekim germam uglede veliko naj lepih vijolico. Kdo so jo naravnostile, in nagloma jih začne štegati.

Zdaj pa osoed zakriči: „Beži, dečo, od tega germana; tam strupene kače prelivajo.“

Ančika se je prestrošila, in mala poneha. Ali želje po zalih rožicah so jo presilno mikale. „Umo vijolico te, ki tak madra iz trave gleda“ jo djava. „moram imeti.“

Ravnega, da bi ja utengala, kar se
gači iz germane zateče, se Ančiki za-
saka ovije, in jo ugnine zasomerti.
Čez malo ur je deklica mestna ležula.

Kroti, človek, poželjenje,
Da ne zajdes v pogubljenje.

2. Pojoče ptičice.

Neko lepo prijazno vas je vse polno sad-
nega drevja obdajalo. Silno lepo je v spo-
mladi cvetelo in dišalo. Na vějah in po ger-
mih okrog je veliko mnogoterih živahnih ptí-
čic prebivalo in gnezdilo, na jesen so se pa
veje vse polne jabelk, hrušek in sliv obéšale.
Hudobni fantimi začnejo pticam gnezda jemati.
Ptice ta kraj zapušajo in drugam odletijo. Ni
bilo več v lepih spomladnih jutrih žvergolečih
ptičic slišati, in vse je po vertih žalostno mol-
čalo. Škodljive gosenice, ki so jih popred
ptice pobirale, so se zaredile, so pěrje in cvetje
pojedle. Vse golo drevje je stalo kakor po
zimi, in malovredni fantini, kteri so druge-
krat sadja dovolj imeli, niso ne ene jabelke
dobili.

Božji dar je vsaka stvar,
Kdor jo strati, sebe vdar'.

3. Skerbi za dušno lepoto.

Laurne in Mežica, njegova seotra; visibla materna ogledala na oknu, in se gresta vanj gledat.

Laurne je bil prav lep fantič, in se jo svoji podobi dopadljiva smejal. Mežica je bila osepmič ali kar pěščasta, in rajaka, ker svoje razterjano lice v zerkalu ugleda.

Mati, ki ravnava pridejo, jima rekajo:
 „Ti, Laurne, nič se preueč ne hvali z minljivo lepoto, in vanj se, da svojega gladkega lica s hudimi strastmi prevaran ne akarič. Ti, Mežika, pa vesela hudič, da je se boljša lepota od te doane: lepota duše, in za tisto lobiko vec skerbi.“

Lépo lice hitro zgine,
 Lepa duša pa ne mine.

4. Naglost ni pridna.

Poleti neki dan se Blaže na polje podá. Vroče je bilo, lice mu gori, in silo ga začne žéjati. V lepi senci pod hrastom najde hladen studenec, ki je izpod pećine zviral. Voda je bila čista, ko ribje okó, in pa merzla, ko lěd.

Naglo se je Blaže napije; ali slabo mu začne prihajati, toliko da neomedli.

Slab domu prileze, in prav nevarno zboli: „Joj,“ je zdihoval bolen na postelji, kdo bi mislil, da je v tem studencu tako hud strup!“

Blažetov oče pa pravijo: „Čisti studenec kar ni kriv tvoje bolezni, ampak tvoja naglost in nezměrnost.“

Naj nedolžnejše veselje
Nam skalijo hude želje.

5. Strupene gobe ali gljive.

Matí sa poslati malo Štularinko u grjed gol brat, ktere se oče poselma radi jedli

„Mama?“ klice doklica, kadar nazaj pride, „danes oim pac’ prav le-

pih naravnih. "Le poglejte!" je dejala, in jo canjica odkrila. "Kako so lepa ruideče in belopikaste, kakor bi jih bil kdo z mlekom pokropil! Najbolj si mudi unih razjavnih, nečednih, katerih ste bili unikrat prinesli; pa ni sim marala za nje, in jih pastila."

"O, ti abatna, neumno dečko!" so rekhli moški, in strah jih je občel; „te gole, da si ravna lepo belorudeče, sa same strupene mušenice, in kdor bi jih jedel, bi umrel. Vlne razjave pa, ki si jih pastila, naj se ti ravna dobre ne zdijo, sa naj boljse."

"Takša le, moje dečko! se pri velika redčeh na svetu gadi. Najdejša se skrivne čednosti in tike lastnosti, na ktere malakda porajta; pa tudi bliščec, slovite

*slabosti, ktere abatnik hvali. Tudi
greh nas skuca z bliseca lopata in
goljufno sladkootja zapeljati."*

**Varuj greha se, mladost
Smertni strup je nja hladkost!**

6. Mlado jagne.

1. Mlado jagne, lepo belo,
Gre za materjo veselo,
Skače, da kar ni obstat',
Hoče travo poteptat'.
2. Hopsa, hopsa! kolobita,
Poskakuje ino rita;
Ne vě zdravo kaj začet',
Zaničuje dober svet.
3. Mati praví: Kar ne skakaj!
Tam po bregu se netakaj:
Lahko se je spoteknit',
Šibko nogico vlomit'.
4. Jagne mater' ne posluša,
Rajši samo si poskuša,
Se čez kamnje zaletí,
In si nogico zdrobi.

3. Jagne nogico vломило,
 Glasno klicalo in vpilo:
 Oj otroci! vbogajte
 Svoje skerbne matere.

7. Dva potepena šolarja.

Iz neke vaši fanta dva
 Sta v šolo vkup hodila.
 „Pokaj bi danes v šolo šla?
 Raj' v les se bova skrila.“

Letela sta v sosedov log,
 In vabiti začela
 Zverino, ptice, vse okrog,
 Da b' kratek čas imela.

„Ve, ptičiče, počakajte,“
 Sta potepuha zvala,
 „Tu po ledini skakljajte,
 Z vami bova igrala.“

„Oj gerda potepuha sta,“
 Tak ptičice velijo,
 „Mi nosimo si gnezdica;
 Lenuhi le norijo.“

Pri nogah mravlje lazijo,
 Ž njim hoč'ta govoriti;
 „Me praznovat' ne vtegnemo;
 In mor'mo pridne biti.“

Bučel'ce fanta gledata,
 Ž njim' rada b' govorila;

Lenuha! kaj tu delata?“
Bučel’ca ju navila.

Zdaj miško skakat’ vidita,
Ki je za zimo brala,
„Lenuha! kaj tu delata?“
Je mala miška djala.

Spod germa skoči zajček mlad,
Se gre k potoku vniyat...
„Si gobček blaten grem oprát,
Ne vtegnem si počivat.“

„Pri vodi vtegne gmetno bit“
Sta rekla, „tje letiva!
Berž hočva vodo zajezip,
In mlin si narediva.“

Al’ voda jima berž veli;
„Ne vtegnem se muditi;
Po svetu meni se mudí
Zelenje pomočiti.“

Škerjančeka zaslišita
Na polju žvergoléti,
Za njim jo hitro vděřeta,
In mislita ga vjeti.

Škerjanček pa zažvergolí:
„Oj gerda potepuha!
Se vama v šolo ne mudí?
Sramujta se lenuha!“

Jaz zjutrej zgodej se zbudim.
In moram pesem pěti,

Potem med brazde se spustim
Si živež oskerbeti.“

„In vidva zaležuha pa
Takó dolgó ležita,
Namesto da bi v šolo šla,
Pa muhe krog lovita!

„Otroci, ki ne molijo,
In v šolo kar ne grějo,
Jim ojstra šiba pěla bo;
Jim kruha dat' ne smějo.

Za potepene šolarje
Se šiba že namaka,
Ni gerš'ga, kot potepat' se;
Vse hudo take čaka.

„Le kdor se skerbno rad uči,
In pridno v šolo hodi,
Se lahko vsega veseli,
Ker angel njega vodi.“

8 Angel varh.

Po svetu ángel hodi,
Ne vidi ga okó,
Pa vender tebe vodi
In var'je te lepò.
V nebesih angel je domà,
Nebeški Oče pošlje ga.

On v vsako hišo pride,
Če tud' zaperta je,

In otrok mu ne vjide,
 Naj ravno skrije se,
 Odene tebe, ko zaspiš,
 Odkrije, ko se prebudiš.

Doma, kakor na potu
 Je angel varh s teboj;
 Za mizo kakor v kotu
 Te vidi angel tvoj.
 Oh, ne razžali angela,
 Kter' tebe tol'ko rad ima!

Tvoj angel te odéva,
 Kadar po noči spiš,
 Po dnevu te ogreva,
 De kašlja ne dobiš;
 Če, děte, dobre volje si,
 Se angel s tabo veselí.

Pa angel gre k Očetu,
 In vse Bogu pové,
 Če otrok na tem svetu
 Prav priden, dober jè,
 Oh, děte! vhogaj prav lepó,
 Da angel tebe hvalil bó.

9. Žlahne jagode lepih naukov.

*Kar se u mladoosti naučil,
 S tim se za starost preškerlio.*

Drag in rahel je čas,
Dražjo kakor zlató, in tenči ko las.

Če dolgo sekao mora past'
Na pooled tudi o tem vekovi hraot.

Nobeden ne bo sneča lučja,
Če se ne boš sama svoja.

Pridnimu en danes več veljaj
Kakor lenuhu jutra dua.

Prouzetnost se povod spolika,
In oramata so zu njo pomika.

Raj hitra opat, pa zgodaj volat
Če hoces bili zdrav in mlad.

Vse, karkoli dobregu več in mas,
Lahko povodi okol peljais.

Modrost je veselje življenja,
In čednost tovarša templjenja.

Medolinoost zmiraj po rankah hodi.
Pa angel nebeski jo vodi.
